

अनुयाजदेवाः ताभिर्द्वार्षिः सह भिषजा अश्विना वैद्यावश्विनौ सरस्वती च इन्द्रे
वीर्यं बलं दधुः नसि इन्द्रस्य नासिकायां प्राणमिन्द्रियं घ्राणमिन्द्रियं च दधुः वसुं
व्याख्यातम् ॥ ४१ ॥

देवीऽउपासावश्विना सुत्रामिन्द्रे सरस्वती ।

बलं न वाचमास्यऽउपाभ्यां दधुरिन्द्रि० ॥ ५० ॥

नक्तोपासाविति प्राप्ते हान्दस आदिपदलोपः । उपासा देवी नक्तोपसौ अनु-
याजदेव्यौ ताभ्यामुपाभ्यां नक्तोपोभ्यां सह अश्विनौ सुत्रामा शोभनरक्षणकर्त्री
सरस्वती च इन्द्रे बलं दधुः आस्ये इन्द्रमुखे वाचमिन्द्रियं वागिमिन्द्रियं च दधुः
नश्चार्थः वस्वित्युक्तम् ॥ ५० ॥

देवी ज्योष्टी सरस्वत्यश्विनेन्द्रमवर्धयन् ।

श्रोत्रं न कर्णयोश्चो ज्योष्टीभ्यां दधुरिन्द्रि० ॥ ५१ ॥

ये ज्योष्टी ज्योषयित्री सुखस्य सेवयित्री देवी देव्यौ अनुयाजदेव्यौ द्यावापृ-
थिव्यौ अहोरात्रे वा सस्यं च समा चेति कात्थक्यः [(15.) निरु० १. ४१.] ताभ्यां
ज्योष्टीभ्यां सह सरस्वती अश्विना अश्विनौ च इन्द्रमवर्धयन् कथमवर्धयन् तत्राह
इन्द्रे यशो दधुः तत्कर्णयोश्च श्रोत्रमिन्द्रियं दधुः वसुं ॥ ५१ ॥

देवीऽऊर्जाहुती दुधे सुदुधेन्द्रे सरस्वत्यश्विना भिषजावतः ।

शुक्रं न ज्योति स्तनयोऽराहुती धत्त इन्द्रियं वसुं ॥ ५२ ॥

उत्तरार्धे आहुतीशब्दस्तृतीयार्थः । ज्योष्ट्योरेव देवताविकल्पः । ये देवी ऊर्जा-
हुती ऊर्जा रसवती आहुतिराह्वानं होमो वा ययोस्ते ऊर्जाहुती दुधे दुग्धस्ते
दुधे कामपूरके सुदुधे सुदोहने ताभ्यामाहुतिभ्यां सह सरस्वती भिषजावश्विनौ
च इन्द्रे इन्द्रमवतः अवन्ति रक्षन्ति वचनव्यत्ययः कथम् तदाह ज्योतिः तेज इन्द्रे
धत्तः दधति स्तनयोः शुक्रमिन्द्रियं च धत्तः वचनव्यत्ययः नश्चार्थः व्याख्यातमन्यत्
॥ ५२ ॥

देवा देवानां भिषजा होताराविन्द्रमश्विना ।